

انواع نوشته‌ها و روش‌های مختص به آن

برای خلق و تولید یک اثر می‌توان از روش‌های مختلفی در نگارش پیروی کرد که با توجه به نوع نوشته‌ها انتخاب می‌شود:

الف. مقاله‌ها و نوشته‌های طنز: هدف اصلی، انتقاد است، ولی این انتقاد به شوخی، ریشخند و تمسخر آمیخته است و لحن و گفتار، صورت فکاهی، دل‌پذیر و خوشایندی دارد. گاهی مسائل به طور معکوس طرح و بیان می‌شود. مثلاً رذایل اخلاقی، نیکو و قابل تقلید و شایان تحسین شمرده می‌شود و بر عکس، فضایل اخلاقی، نکوهیده قلمداد می‌گردد. در نگاه نخست به نظر می‌رسد که طنز برای شوخی و خنده است، اما بعد روشن می‌شود که نارسایی‌ها و ناروایی‌های جامعه، طنزنویس را می‌آزارد. پس به جای آنکه رنج خویش را به زبان شکوه یا پند و اندرز ظاهر سازد، در قالب مزاح و تمسخر می‌ریزد و عرضه می‌کند و بدکاران و خیره‌سران را با تازیانه ریشخند می‌نوازد و نیش می‌زند. از این رو، طنز را گیراترین و کوبنده‌ترین اثر انتقادی می‌توان شمرد.

نمونه‌های دل‌انگیزی از نثر و نظم طنزآمیز را در آثار قدما مانند عبید زاکانی و سعدی و متأخران نظیر علی‌اکبر دهخدا و فریدون توللی می‌توان یافت.

ب. نوشته‌های پژوهشی و علمی و استدلالی: اساس کار بر پایه منطق و برهان استوار است، نه تخیل و عاطفه. راهنمای این نوع نوشته، عقل و فکر است، نه ذوق و احساس. آشنایی و احاطه لازم نسبت به موضوع مورد بحث، دقت در پژوهش، امانت در نقل گزارش، صحت عمل در تدوین و تلفیق مطالب، کوشش در استنتاج درست، از لوازم و شرایط مقاله‌های پژوهشی است.

ج. نوشته‌های توصیفی و تشریحی: نویسنده توانا صحنه‌ها را چنان با دقت و موشکافانه شرح می‌دهد و زشتی‌ها و زیبایی‌های آن یا حالات روحی قهرمانان را نقاشی وار ترسیم می‌کند که خواننده یا شنونده می‌تواند آن صحنه‌ها را در ذهن خود به روشنی ترسیم کند. همچنین می‌تواند احساسات و انفعالات درونی قهرمانان را به درستی حس کند و دریابد و خود نیز متأثر شود.

د. تراجم یا شرح احوال یا سرگذشت نامه نویسنده می‌کوشد با ذکر شرح حال و فهرست و نمونه‌های آثار و اخلاق و افکار شخص، خطوط اصلی چهره شخصیت او را به روشنی تمام ترسیم کند و پیش چشم خواننده قرار دهد. نوعی از ترجمه یا شرح حال، انشا و ایراد قطعه و خطابه در مرگ یا سالگرد یا محفل یادبود بزرگان هنر و دانش و دین است.

ه. **مقاله‌ها و نوشته‌های انتقادی:** نویسنده برای ترویج معنویت و مکارم اخلاق و فضیلت‌ها، پیکار با مفاسد اخلاق و رذیلت‌ها، ارشاد جامعه به سوی ترقی و تکامل، تنویر افکار عمومی، تقویت حس انسان‌دوستی و وطن‌خواهی، رشد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی افراد جامعه، از نیروی قلم خویش مدد می‌گیرد. با این کار، دردها و نقطه‌های ضعف جامعه را باز می‌نماید و درمان‌ها و راه‌های چاره را نشان می‌دهد. روش‌های نادرست تحقیق و تعلیم و تربیت و شیوه‌های ناصواب حکومت و مدیریت را محکوم می‌سازد و برعکس، اصول و روش‌های درست را تأیید می‌کند. با تشویق پاکان و شایستگان و توبیخ افراد ناپاک و ناشایست نیز جامعه را به شاهراه صواب و سلامت رهنمون می‌گردد. بی‌تردید، برای رواج و نشر چنین نوشته‌هایی، وجود آزادی بیان و قلم ضرورت دارد. اگر بر کتاب یا نوشته‌ای انتقاد وارد است، باید آن را با بی‌غرضی و بی‌طرفی کامل نقد کرد.

و. **نوشته‌های ادبی:** شیوایی و رسایی کلمه‌ها و جمله‌ها و عبارت‌ها بر جنبه‌های دیگر غلبه دارد. نویسنده با بهره‌گیری از آرایه‌های کلام، خوش‌آهنگی واژه‌ها و هماهنگی و هم‌خوانی لفظ و معنا برای زیبایی، استواری، خیال‌آفرینی و دل‌پذیری نوشته می‌کوشد.

ز. **مقاله‌ها و نوشته‌های روزنامه‌ای و مطبوعاتی:** نویسندگان حداکثر کوشش را به کار می‌برند تا خوانندگان همگی آنها را به خوبی بفهمند و مفاهمه لازم برای دریافت پیام برقرار شود. (احمدی، ۱۳۷۳، ص ۸۴ با تلخیص)

در پایان این بخش، معرفی چند کتاب برای آشنایی با قواعد و تمرین خالی از لطف نیست:
اول: قواعد

۱. بر سمند سخن، ناصر وزین‌پور؛

۲. راهنمای نگارش و ویرایش، محمدجعفر یاحقی و محمد مهدی ناصح؛

۳. روش نویسندگان بزرگ معاصر، حسین رزم‌جو؛

۴. شیوه نویسندگی و نگارش، احمد احمدی بیرجندی؛

۵. بر بال قلم، سید ابوالقاسم حسینی (ژرفا)؛

۶. پایی که جا ماند، ناصر حسینی پور؛

۷. خاک‌های نرم کوشک، سعید عاتف؛

۸. نورالدین پسر ایران، معصومه سپهری.

دوم: آثار شیوا

۱. جهش‌ها، محمدرضا حکیمی؛

۲. مرثیه‌ای که ناسروده ماند، پرویز خرسند؛

۳. روایت انقلاب، جواد محدثی؛

۴. سخنان علی (ع)، جواد فاضل؛

۵. کشتی پهلو گرفته، سید مهدی شجاعی.